

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Clypeus Theologiæ Thomisticæ

In Tres Partes Divisus, Et Quinque Voluminibus Comprehensus

Tractatus de Prædestinatione, de Trinitate, de Angelis, & de homine

Gonet, Jean-Baptiste

Coloniæ Agrippinæ, 1671

Art. III. Quo pacto Angeli supernaturalem beatitudinem sibi promeruerint?

[urn:nbn:de:hbz:466:1-77146](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-77146)

motivum ad suam gratiam creaturæ conferendam, alioquin gratia non esset gratia, sed merces & retributio; ita nec perfectius donum naturale est Deo motivum ad majorem gratiam eidem naturæ conferendam: Sed in alio sensu, nimirum ita ut Deus ex mera sua libertate, & sapientia, voluerit majoribus gratiæ donis ornare, quos perfectioribus naturæ dotibus decoraverat.

ARTICULUS III.

Quo pacto Angeli supernaturalem beatitudinem sibi promeruerint?

VT certum & indubitatum supponimus, Angelos qui in accepta justitia & sanctitate perseverarunt, beatitudinem supernaturalem sibi promeruisse: cum enim beatitudo non mereatur gratitudo, sed propter merita conferatur hominibus, etiam debuit titulo meriti & non puræ & gratuita donationis tribui Angelis, præsertim cum nobilior sit aliquid habere per meritum, quam sine merito, ut docet D. Thomas 3. p. quæst. 19. art. 3. Unde Augustinus de correctione & gratia cap. 11. *Angeli sancti, cadentibus aliis per liberum arbitrium, per idem liberum arbitrium steterunt ipsi, & hujus mansionis debitam mercedem recipere meruerunt, tantam scilicet beatitudinis plenitudinem, quâ eis certissimum sit, semper se in illa esse mansuros.* Idem docent alij SS. Patres, præsertim qui post Augustinum floruerunt, quorum in eo consensus est, Angelos eo ipso quod in fide officioque manserunt, deficientibus alijs, & principatum suum (ut Judas Apostolus loquitur) non deseruerunt, beatum illumque, perennemque felicitatis statum meritos, adeptosque esse. Unde solum difficultas est & controversia inter Theologos, de modo quo illi beatitudinem illam promeriti sint. Quidam enim existimant illam meruisse per opera beatitudinem subsequente, seu obsequia præviva in hominum ministerium, ex obedientia ab Angelis exhibenda. Nam licet soli Angeli ultimi ordinis tertiary Hierarchiæ, in hominum custodiam & ministerium destinentur, omnes tamen, etiam supremæ, hominum saluti cooperantur, instruendo & illuminando inferiores de rebus ad hominum salutem expectantibus juxta illud Apostoli ad Hebræos 1. *Omnes sunt administratori spiritus, in ministerium missi, propter eos qui hereditatem capiunt salutis.* Ita docet Magister in 2. dist. 5. in fine, ubi ait, eâ lege sanctos Angelos felicitate sempiternâ donatos esse, quod tale præmium per obsequia nobis exhibita ex Dei obedientia & reverentia mererentur. Et ita præmium præcessit meritum. Quod commentum, ut bellè ait Petavius, *Origenis lucernam olet, tamen patronos habeat aliquos ex SS. Patribus, & antiquis Theologis.* Alij docent, Angelos beatitudinem sibi promeruisse per actus naturâ tantum præcedentes beatitudinem. Ita S. Thomas quodl. 9. qu. 4. art. 3. & in 2. dist. 5. qu. 2. art. 2. S. Bonaventura ibidem art. 3. quæst. 2. ubi ait hanc fuisse suo tempore communem, Egidius, Richardus, & alij. Tertia demum sententia asserit, Angelos beatitudinem meruisse actibus non naturâ tantum, verum etiam duratione beatitudinem præcedentibus. Hanc tenet S. Thomas hic art. 4. & communiter Theologi.

§. I.

Vera sententia triplici conclusione statuitur.

Dico primò, Angelos sanctos non mereri beatitudinem per opera illam subsequente. Probatur primò ratione quam insinuat D. Thomas hic art. 4. & fultius expendit quæst. 19. de verit. 4. his verbis: *Meritum est causa præmij, non quidem per modum finalis causæ, sic enim magis præmium est causa meriti, sed magis secundum relationem ad causam efficientem, in quantum meritum facit præmio dignum, & sic ad præmium disponit: autem quod est causa per modum efficientis, nullomodo potest esse posterius tempore, eo cuius est causa, unde non potest esse quod aliquis mereatur quod jam habet.* Unde sic arguo: Meritum se habet ad præmium, sicut modum ad finem, via ad terminum, dispositio ad formam, & causa efficiens ad effectum. Sed implicat mediû subsequi finem, & viam esse posteriorem termino, dispositionem formæ, causam efficientem effectû. Ergo impossibile est meritum esse posterius termino, & per consequens Angelos sanctos mereri beatitudinem per opera illam subsequente. Et quamvis id non repugnet, inconueniens videtur inducere in Angelis novum modum merendi gloriam ab eo quem Deus servat cum hominibus, qui est per actus fidei, spei, & charitatis, duratione præcedentes præmium beatitudinis.

Confirmatur: Meritum connaturaliter postulat exerceri à persona, juxta conditionem ejus. Sed persona Angelica est suâ naturâ peccabilis. Ergo connaturaliter postulat ea exercere cum libertate ad peccandum; unde cum Angelus in statu beatitudinis careat hac libertate, meritum connaturaliter postulat exerceri ab Angelo ut viatore, non verò ut comprehensore, præsertim respectu beatitudinis, quæ est ultimus terminus & fructus præcedentium laborum.

Dico secundò, Angelos sanctos mereri beatitudinem per actus naturâ tantum & causalitate priores. Probatur secundò conclusio: Dæmones operibus malis continuo patris, non augent sibi pœnam essentialem, sed tantum accidentalem. Ergo nec Angeli operibus bonis, quæ in statu beatitudinis eliciunt, augent sibi præmium essentiali. Ratio utriusque est, quia utriusque eadem conditio vel demerendum præmium vel pœnam essentiali requiritur, nimirum status viae.

Dico secundò, Angelos sanctos non mereri beatitudinem, per actus naturâ tantum & causalitate priores.

Probatur: Angeli meruerunt beatitudinem per actus supernaturales, regulatos cognitione obscura fidei, quâ Deum ut Authorē supernaturale cognoverunt: Sed hujusmodi actus non possunt solâ prioritate naturæ beatitudinē supernaturalem præcedere: Ergo Angeli sancti non meruerunt beatitudinē, per actus naturâ tantum & causalitate priores. Major patet, Minor probatur. Quod naturâ tantum beatitudinē supernaturalem præcedit, simul cū illa existit, cum prioritas naturæ, non sit prioritas durationis, sed causalitatis: Atqui cognitio obscura fidei nequaquam existere cū visione beatifica, in qua beatitudo supernaturalis formaliter consistit, ut in 1. dist. 1. art. 2. de virtutibus Theologicis ostēdēmus: Ergo actus cognitio obscura fidei, & per consequens actus supernaturales per ipsam regulati, non possunt solâ

sola prioritate naturæ beatitudinem supernaturalem præcedere.

Dico tertio, Angeli condignis actibus, non solum naturæ, sed duratione etiam præcedentibus, supernaturalem beatitudinem meruerunt.

Probatur: Hic modus merendi beatitudinem est omnium conaturalissimus, cum meritum, ut supra dicebamus, se habeat ad præmium, sicut res ad terminum, dispositio ad formam, & causa efficiens ad effectum: Ergo ille debet attribui Angelo, respectu beatitudinis supernaturalis.

§. II.

Solvuntur objectiones.

Objicies primò contra primam conclusionem: Primus actus quem Angeli elicerunt, fuit visio beatifica: Ergo illam meruerunt per actus eam præcedentes, sed solum per actus subsequentes, & ea posteriores. Consequentia patet, Antecedens probatur ex Augustino libro 4. de Genesi ad litteram cap. 22. & 31. ubi docet Angelos prius habuisse cognitionem matutinam in verbo, quam vespertinam creaturarum in proprio genere: Sed cognitio matutina est visio Dei: Ergo primus actus quem Angeli elicerunt, fuit visio beatifica.

Respondeo negando Antecedens, ad cuius probationem dicendum, quod cum Augustinus docet Angelos prius vidisse res in verbo, quam in proprio genere, ly prius non debet intelligi de prioritate simpliciter, sed de prioritate in ingressu beatitudinis, quando enim Angeli sancti ad beatitudinem supernaturalem, & claram Dei visionem pervenerunt, prius habuerunt cognitionem matutinam quam vespertinam, & prius viderunt res in verbo, quam in proprio genere.

Objicies secundo: Magnum præmium, qualis est gloria Angelorum, magna requirit merita: Sed non potuerunt Angeli in tam brevi spatio viæ, habere merita tanto præmio commensurata: Ergo per opera beatitudinem subsequentia, ipsam meruerunt.

Respondeo concessa Majori, negando Minorem: cum enim Angeli gratiam & charitatem maximè intensam, in primo instanti creationis receperint, subindeque actualem habituali proportionatam; & secundum totum posse gratiæ operentur, actus intensissimos & ferventissimos charitatis, durante statu viæ elicerunt, quibus plus gratiæ & gloriæ meruerunt, quam homo aliquatur multitudinè actuum, quos toto vitæ tempore elicit.

Objicies tertio contra secundam conclusionem: Non repugnat meritum naturæ tantum & causalitate præcedere præmium: Ergo Angeli sancti per actus tantum naturæ priores, beatitudinem mereri potuerunt. Consequentia patet, Antecedens probatur. In nobis simul est contritio ut dispositio ad gratiam, & gratia ut præmium contritionis. Item simul est actus quo meremur augmentum gratiæ & charitatis, & ipsam augmentum: Ergo non repugnat meritum naturæ tantum & causalitate præcedere præmium.

Confirmatur: Contritio eodem instanti quo informatur gratiæ, de condigno meretur gloriam: quid igitur repugnat, ut eodem instanti simul conferatur gloria?

Ad objectionem respondeo primò, hoc argumentum probare quidem quod absolute, & de potentia Dei extraordinaria, non repugnet

A quod Angeli per actus solum naturæ priores, beatitudinem meruerint, quod non negamus, quia nimirum actus dilectionis Dei ut Authoris supernaturalis, quo Angeli beatitudinem meruerunt, potuit regulari aliâ cognitione quam fidei, nimirum cognitione evidenti abstractivâ Dei, sicut in Christo in quo fides non erat, actus meritorii per scientiam infusam regulabantur: Non ostendere tamen quod juxta legem à Deo pro Angelis & hominibus de facto statutam de beatitudine promerenda per actus à fide regulatos, hoc sit possibile, quia, ut supra dicebamus, hujusmodi actus cum clara Dei visione sunt incompossibiles.

B Respondeo secundò, concessa Antecedente, negando Consequentiam: non enim cum quolibet præmio pugnat simul esse meritum, sed cum præmio dumtaxat ultimæ beatitudinis, quod extrahit creaturam à statu viæ ad merendum requisito, nec non pugnat cum merito per fidem infusam regulato, ut supra ostensum est. Unde Ad confirmationem, nego etiam consequentiam, nam actus fidei regulans contritionem, non pugnat cum merito & jure ad gloriam, bene tamen cum visione beatifica, & gloriæ possessione.

§. III.

Corollarium præcedentis doctrine.

Ex dictis inferes, Angelos sanctos non diu post creationem suam, claram Dei visionem fuisse consecutos, non expectatâ incarnatione Verbi, aut Christi glorificatione. Ita communiter docent Theologi, licet enim differant in assignandis pluribus vel paucioribus instantibus viæ Angelicæ, ut patebit ex dicendis articulo sequenti, sentiunt tamen omnes, illam brevem fuisse, eaque expletâ, bonos statim accepisse beatitudinis essentialis præmium, malos verò æternæ damnationis, supplicium.

Ratio etiam id suadet: Si enim visio beatifica non sit data bonis Angelis propter custodiam hominum, sed propter actus meritorios quos durante statu viæ elicerunt, ut in prima conclusione ostensum est; nulla est ratio cur Deus voluerit differre eorum præmium, usque ad Christi incarnationem vel resurrectionem, & quod illis plus dilata fuerit gloria, quam malis Angelis pœna, qui statim post peccatum, de cælo dejecti sunt, & in infernum detrusi. Unde Daniel. 7. & Job 12. longè ante incarnationem Verbi, dicuntur Angeli ad stare vel assistere ante Deum, quod idem est ac perpetuò videre Deum, & ab ejus visione nunquam recedere, ut docent Gregorius libro 2. Moralium cap. 2. & libro 17. cap. 9. Bernardus serm. 5. in Dedicatione Ecclesiæ, & alii Patres.

Dices primò, 1. Petri 1. dicitur: *In quem desiderant Angeli prospicere*: Sed desiderium est rei absentis & nondum obtentæ: Ergo Angeli sancti nondum vident Deum.

Respondeo, verba illa Apostoli intelligenda esse de desiderio excludente fastidium, non autem visionem ipsam, ut interpretatur D. Gregorius libro 18. Moral. cap. 28. his verbis: *Qui de Deo per primum Ecclesiæ prædicatorem dicitur, in quem desiderant Angeli prospicere: sunt nonnulli qui nequam Deum videre vel Angelos suspiciant; & tamen dictum per Veritatis sententiam scimus: Angeli eorum in calis semper vident faciem Patris mei qui in calis est. Numquid ergo aliud veritas, aliud prædicator insonat veritatis? Sed si sententia utraque confertur, quia sibi*

nequaquam discordet, agnoscat. Deum quippe Angeli vident, & videre desiderant, & sicut intueri & intuentur. Si enim sic videre desiderant, ut effectus sui desiderii minimè perfruantur, desiderium sine fructu anxietatem habet, & anxietas poenam. Beati verò Angeli ab omni poena anxietatis longè sunt, quia & Psalmista ait: Satiabor dum manifestabitur gloria tua. Considerandum nobis est, quoniam satietatem solet fastidium subsequi. Vt ergo rectè sibi utraque convenient, dicat Veritas: Quia semper vident. Dicit Prædicator egregius: Quia semper videre desiderant. Ne enim sit in desiderio anxietas, desiderantes satiantur: ne autem sit in satietate fastidium, satiati desiderant. Et desiderant igitur sine labore, quia desiderium satietas comitatur; & satiantur sine fastidio, quia ipsa satietas ex desiderio semper accenditur. Sic quoque & nos erimus, quando ad ipsum fontem vitæ venerimus. Erit nobis delectabiliter impressa sitis simul atque satietas. Sed longè aberit ab ista sitis necessitas, longè à satietate fastidium; quia & sitientes satiabimur, & satiati sitiemus.

Eandem veritatem breviter expressit Petrus Damianus, in hymno de gloria Paradisi, ex dictis sancti Augustini collecto, his versibus:

*Vno pane vivunt cives utriusque patrie:
Avidi & semper pleni, quod habent desiderant.
Non satietas fastidit, neque fames cruciat.
Inbiantes semper edunt, & edentes inbiant.*

Dices secundò: Gregorius Nazianzen. orat. 42. affirmat, diem resurrectionis Christi, salutem mundo fuisse, tam visibili, quam invisibili. Ubi Nicetas ejus Interpres, per mundum invisibilem, Angelos sanctos intelligit: Atqui salus illa, respectu Angelorum, non potest alia intelligi, quam salus perfecta & consummata per visionem Dei, & fruitionem beatificam: Ergo Angeli non sunt adepti claram Dei visionem, usque ad Christi resurrectionem, & glorificationem.

Respondeo Nazianzenum, vel per mundum invisibilem intelligere animas Sanctorum Patrum, quæ in sinu Abrahamæ detinebantur: vel solum voluisse quòd Angeli tunc magnam gloriam accidentalem receperint; unde observant aliqui, Angelos ex eo tempore apparuisse in corporibus lucidis & gloriosis, non ante. Vel demum, ut interpretatur Nicetas, Nazianzenus verbis illis solum significare voluit, quod tunc ruinæ Angelorum resarciiri cœperunt, licet Angelis ipsi non tunc primum gloriam & beatitudinem essentialem receperint.

ARTICULUS IV.

Quot morulis sive instantibus Angelorum via completa fuerit?

§. I.

Quibusdam præmissis referuntur sententia.

41. **S**uppono primò, numerum instantium, ex quibus tempus angelicum constituitur, desumi ex numero vel diversarum quoad substantiam operationum liberarum, inter se ordinem successione habentium, ita ut una sit duratione posterior altera; vel saltem inter se diversorum modorum intrinsicè & successivè eidem substantialiter operationi angelicæ convenientium. Ita colligitur ex S. Thomæ hinc art. 5. ad 2. sic dicente: *Angelus est supra tempus rerum corporalium: unde instantia diversa in his quæ ad Angelos pertinent, non accipiuntur nisi secundum successionem in ipsorum atti-*

A bus. Quibus verbis S. Doctor suppositionem istam & docuit & probavit. Ejus veritas etiam patet ex dictis disputatione sexta, in qua egimus de tempore Angelorum, quo mensurantur illorum operationes liberae.

Suppono secundò, quòd quando loquimur hic de instantibus viæ Angelorum, non solum comprehendimus instantia intrinsicè viæ, sed etiam instans extrinsicè terminativum, quale est instans damnationis in malis, & glorificationis in bonis. Unde quando inquiritur, quot instantibus Angelorum via completa fuerit: idem est ac si quereretur, quot instantia fluxerint, à creatione Angelorum, usque ad glorificationem bonorum, & damnationem malorum inclusivè. His præmissis.

Circa difficultatem propositam triplex versatur sententia. Prima est Cajetani & Nazarii quæst. sequenti art. 6. docentium quòd tantum instantia pro via tam malorum quam bonorum Angelorum esse constituenda: ita ut primum instans sit assignandum creationi Angelorum omnium, eorumque merito non plene libero, id est actui charitatis, necessario quoad specificationem, & libero quoad exercitium, quem articulo præcedenti insinuavimus) omnes Angeli tam mali quam boni in primo creationis instanti elicerunt: secundum autem assignandum sit merito plene libero bonorum Angelorum, & peccatorum malorum; in cuius instantis termino, boni affectui sunt præmium, & mali supplicium. Unde dicunt quòd primum instans fuit simpliciter via, & nullo modo terminus; secundum verò, tam respectu malorum, quam bonorum, fuit via simul & terminus.

Secunda opinio ponit tria instantia pro malis Angelis, & duo tantum pro bonis. Ita Banner, Joannes à S. Thoma, Marcus à Serra, & plures alii ex nostris Thomistis, qui dicunt quòd Angeli boni perseverantes in actu dilectionis quem elicere in primo instanti creationis, unicum tantum instans fecerunt, post quod statim glorificati sunt; mali verò, eliciendo actum distinctum ab eo quem elicuerant in primo instanti creationis, duo instantia sibi fecere, post quæ damnati sunt: unde comprehendendo instans glorificationis bonorum & damnationis malorum, illorum via duo tantum instantia, istorum verò tria completitur.

Tertius dicendi modus asserit viam tam bonorum quam malorum Angelorum triplici instanti fuisse completam, seu tria fluxisse instantia à creatione Angelorum usque ad glorificationem bonorum, & damnationem malorum inclusivè. Ita Capreolus, Salmanticenses, & alii plures, etiam ex extraneis.

E Dico primò, viam malorum Angelorum triplici instanti fuisse completam. Probatur contra Cajetanum & Nazarium: Tot ponenda sunt instantia pro via dæmonum, quot fuerunt operationes realiter inter se distinctæ, sibi quæ succedentes, quibus eorum via fuit ultimò terminata: Atqui tres fuerunt hujusmodi operationes. Ergo & tria instantia. Major patet: nam, ut ostendimus in prima suppositione, instantia temporis discreti, de quibus

§. II.

Hæc sententia ut verior & probabilior eligatur.

Dico primò, viam malorum Angelorum triplici instanti fuisse completam. Probatur contra Cajetanum & Nazarium: Tot ponenda sunt instantia pro via dæmonum, quot fuerunt operationes realiter inter se distinctæ, sibi quæ succedentes, quibus eorum via fuit ultimò terminata: Atqui tres fuerunt hujusmodi operationes. Ergo & tria instantia. Major patet: nam, ut ostendimus in prima suppositione, instantia temporis discreti, de quibus